AVOMINNE

Avominnen lausunto KAA 5/2020 vp Kansalaisaloite Kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi

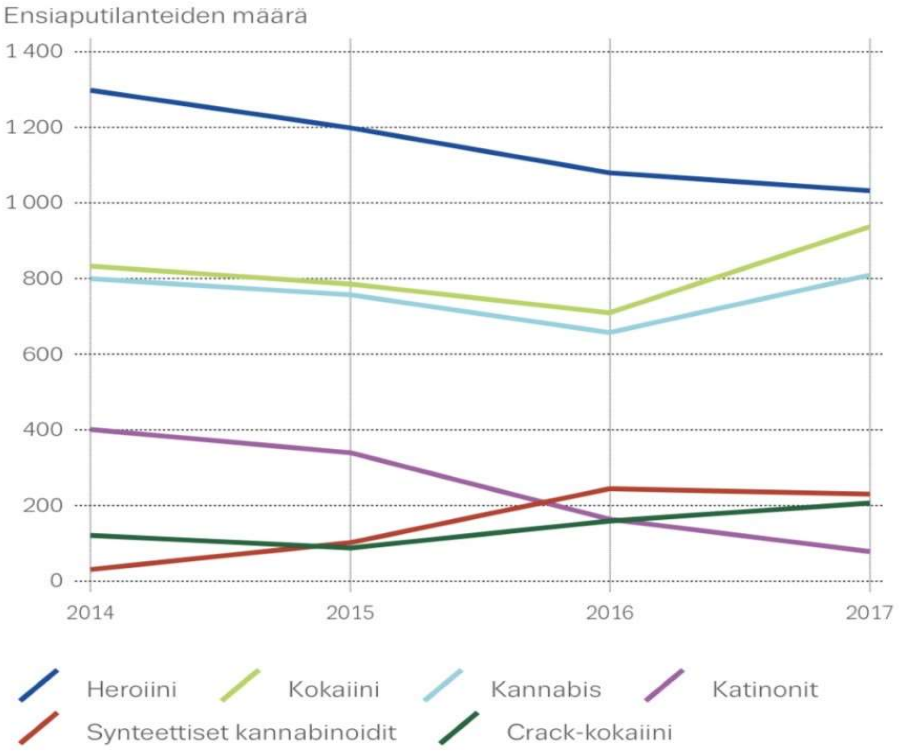
Avominne kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä koskien kansalaisaloitetta kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi ja antaa seuraavan lausunnon:

Kannabis, kuten mikään mukaan huume tai päihde, ei ole vaaraton tai terveydelle hyväksi. Jo vähäinen kannabiksen käyttö voi johtaa psykoosiin. Kansalaisaloitteessa vedotaan siihen, että kannabiksen saattaminen laillistetun kontrollin piiriin heikentää järjestäytyneen rikollisuuden kasvuedellytyksiä ja Suomen valtio saa verorahaa. Tämän väitteen voi kyseenalaistaa, sillä rikollisuus on keskeinen osa huumekauppaa. Laillistettu huumekauppa, josta yrittäjä maksaa verot, on kallista ja rinnalle tulee laitonta huumekauppaa, jossa hinnat pysyvät matalammalla tasolla. Lisäksi vaikka huumausaine olisi vaikkapa lääkemuodossa laillinen, se aiheuttaa valtavia kansaterveydellisiä – ja taloudellisia kustannuksia, esimerkkinä mainittakoon vaikkapa satojen tuhansien ihmisten kuolemaan vaikuttaneen opioidikriisin Yhdysvalloissa, joka sai alkunsa lääketehtaiden harhaanjohtavasta markkinoinnista lääkäreille. Huumeisiin, niin laillisiin kuin laittomiin liittyy aina järjestäytynyttä rikollisuutta (myös valkokaulusrikollisuutta) ja laittoman toiminnan sekä korruption uhka. Huumausaineet synnyttävät riippuvuutta ja ihmisten riippuvuudet synnyttävät markkinat, josta eri instanssit koittavat saada taloudellisen hyödyn. Yhteiskunnan on suojeltava kansalaisiaan, eikä näille markkinavoimille, jotka pyrkivät hyötymään riippuvaisten määrästä saa tukea. Coloradon dekriminalisaation seurauksena on laskettu, että yksi verotuloina kannabiksen myynnistä saatu dollari, joudutaan maksamaan 4,5 kertaisena laillistamisen seurauksena syntyneisiin haittakuluihin. Yhteiskunta joutuu maksamaan haitat ja markkinat korjaavat taloudellisen hyödyn. Euroopan huumeraportti 2019 s. 67: ”Yleensä rikosoikeusjärjestelmän kautta hoitoon ohjataan todennäköisimmin ensisijaisesti kannabista käyttävät ja vähiten todennäköisesti opioidienkäyttäjät. Asiakkaiden huumehoidoille on ominaista eri palvelujen käyttö, toistuvat hoitoon hakeutumiset ja hoidon vaihteleva kesto. Opioidien käyttäjät ovat suurin huumeiden vuoksi hoitoon tulevien ryhmä, ja he käyttävät suurimman osan saatavilla olevista hoitoresursseista, lähinnä korvaushoidosta. Kannabiksen käyttäjät ovat toiseksi ja kokaiinin käyttäjät kolmanneksi suurin hoitopalveluihin hakeutuva ryhmä.

AVOMINNE

KUVA 3.9

Tiettyjä huumeita koskevien ensiaputilanteiden määrä seurantasairaaloissa: suuntaukset

Huomautus: tiedot 15 seurattavasta Euro-Den Plus -sairaalasta, jotka ovat raportoineet vuosittain vuosina 2014–2107.
Lähde: Euro-Den Plus.

Kuva: Euroopan huumeraportti 2019 s. 67 kuva 3.9. mistä näkee, että kannabis on kohta Euroopan yleisin huumausaine, jonka riippuvuuden hoitoon hakeudutaan. Mikään aineen laittomuus ei todellisuudessa estä hoitoon hakeutumista, vaikka Suomessa sitä koitetaan käyttää argumenttina huumeiden dekriminalisaation eli käytön laillistamiselle. Dekriminalisaatiolle ei ole mitään perusteita, sillä lainsäädännön on turvattava ihmisten terveyttä ja hyvinvointia ja laittomaksi määrätyt ja luokitellut huumausaineet ovat syystä laittomia ja laittomien aineiden käytöstä tai laittomista teoista joutuu vastaamaan yleisen etumme takia sanktioin. Emme voi alkaa suosittelemaan esimerkiksi näpistelyjen tai rikoksien sallimista vain sillä perusteella, että siitä tulee merkintä ja seuraamus.

AVOMINNE

Kuten edellä mainittiin, vaikka Suomen valtio saisikin verotuloja, pitää huomioida myös kannabiksen lisääntyneestä käytöstä aiheutuvat kustannukset yhteiskunnalle eli veronmaksajille, puhumattakaan inhimillisistä kärsimyksistä ja lisääntyneistä terveys- ja muista ongelmista. Professori Martti Vastamäki on tuonut esiin tutkimuksia Coloradosta marihuanan laillistamisen jälkeen: Liikennekuolemat, joissa kuljettajien huumetesti oli positiivinen marihuanan osalta, lisääntyivät 109 prosenttia, kun kaikki Coloradon liikennekuolemat lisääntyivät 31 prosenttia. Marihuanan laillistamisen jälkeen sen käyttö lisääntyi aikuisilla 94 prosenttia. Marihuanaan liittyvien sairaaloiden päivystyskäyntien määrä kasvoi samaan aikaan 54 prosenttia ja sairaanhoitojen vuosittainen määrä peräti 101 prosenttia. Niiden itsemurhatapausten osuus, joissa toksikologiset tutkimukset antoivat viitteitä marihuanan käytöstä, oli 14 prosenttia vuonna 2013, mutta 23 prosenttia vuonna 2017. Marihuanaa käyttävien raskaana olevien naisten määrä kasvoi vuosina 2002-2016 kolmesta prosentista viiteen. Samana aikana raskaana olevien naisten alkoholinkäyttö laski kahteen prosenttiin ja tupakointi 7,5 prosenttiin. Moottoriajoneuvo-onnettomuuteen liittyvä riski kasvaa merkittävästi huumeiden käytön jälkeen. Niille, jotka alkavat käyttää marihuanaa ennen 18 ikävuotta, kehittyy 4-7-kertaa herkemmin käyttöongelma. Se heikentää muistia, matemaattista kykyä ja lukutaitoa. Noin yksi kymmenestä marihuanaa käyttävästä henkilöstä tulee siitä riippuvaiseksi.

Jokaista verotuloihin kertynyttä dollaria kohden Colorado käytti noin 4.50 dollaria laillistamisen negatiivisten vaikutusten hoitoon. Suurimmat kustannukset aiheutuivat terveydenhuoltojärjestelmän lisääntyneistä kuluista ja lukion keskeyttämiseen liittyvistä kustannuksista.

Suomessa kuolee vuosittain reilut 50.000 ihmistä. Päihteet, päihderiippuvuussairaudet ja kemialliset riippuvuudet, kuten nikotinismi, alkoholismi ja narkomania aiheuttavat vuodessa varovasti arvioiden n. 7500:n suomalaisen ennenaikaisen kuoleman. Puhumme kemiallisten riippuvuussairauksien osalta kansansairauksista, joista yhteiskunnalle koituvat kustannukset kohoavat jopa 13 miljardiin euroon vuodessa. Hyvä määritelmä sairaudella yksinkertaisimmillaan on: *Ihmisellä on poikkeava elin- tai mielentoiminto, josta on haittaa ihmiselle itselleen ja/ tai hänen läheisilleen.*

On todennäköistä, että kannabiksen käytön rangaistavuuden poistaminen lisää kannabistuotteiden käyttöä, jolloin myös niistä aiheutuvat haittakustannukset kasvavat. Suomessa olisi jo nyt mahdollista antaa vaikuttavaa toipumiskeskeistä päihdehoitoa kaikille tarvitseville, mutta näin ei toimita. Jos käyttäjien määrät lisääntyvät, todennäköisesti tilanne on sama ja ihmisiä jää vaille vaikuttavia päihdehoitoja. Tämän johdosta erilaiset haitat ja kustannukset lisääntyvät.

AVOMINNE

Päihteiden käytössä tulee huomioida se, että osa sairastuu päihderiippuvuuteen ja se on mitä suurimmassa määrin perhesairaus. Yksi päihdesairas aiheuttaa ongelmia, traumoja ja myös mielenterveydellistä oirehdintaa 2-5:lle läheiselleen. Myös läheisten sairastuminen aiheuttaa merkittäviä yhteiskunnallisia kustannuksia mm. sairauspoissaoloina, kun läheiset ovat ahdistuneita, masentuneita, eivätkä pysty elämään omaa normaalia elämäänsä. Olemme olleet todistamassa päihdetyötä tehdessämme ja kohtaamaan nuoria, jotka ovat joutuneet ns. ”viimeiselle matkalleen” (erään lääkärin suusta) krooniseen kannabiksen laukaisemaan psykoosiin ja todistamaan läheisten kertomuksia omista lapsista, jotka ovat tehneet itsemurhan kannabiksen laukaiseman psykoosin pelkotiloissa. Nykypäivän ongelmiin ja päihderiippuvuuteen ajautuneet lastensuojelunuoret aloittavat hyvin usein päihteiden käyttönsä 10-11-vuotiaana kannabiksella, seuraavaksi tulevat lääkkeet, sitten muut huumausaineet ja vasta sen jälkeen alkoholi. Lisää ongelmia emme varmasti yhteiskuntaamme tarvitse ja jos laittomien huumausaineiden osittaistakin lainsäädäntöä höllennetään ja käyttöä helpotetaan, on se valtiovallalta signaali meidän nuorille, että käyttö on helpompaa, hyväksyttävämpää ja vaarattomampaa.

Avominne ei pidä terveydellisistä ja taloudellisista näkökulmista järkevänä poistaa laista kannabiksen käytön rangaistavuutta eikä siten kannata sen dekriminalisointia.

Helsingissä 3.12.2021

AVOMINNE KLINIKAT

MAARIT SIHVONEN
Maarit Sihvonen
toimitusjohtaja

MIKA ARRAMIES
Mika Arramies
hallituksen puheenjohtaja